

Wyrok z dnia 8 grudnia 1998 r.

II UKN 353/98

Kombatancki ryczałt energetyczny może być przekazywany osobom uprawnionym zamieszkałym za granicą.

Przewodniczący: SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Zbigniew Myszka (sprawozdawca), Jadwiga Skibińska-Adamowicz.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 1998 r. sprawy z wniosku Jerzego P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Biuru Rent Zagranicznych w W. o ryczałt energetyczny do emerytury, na skutek kasacji Rzecznika Praw Obywatelskich [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 5 grudnia 1995 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł kasację w trybie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, Kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 5 grudnia 1995 r. [...], oddalającego odwołanie Jerzego P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Biura Rent Zagranicznych w W. z dnia 6 marca 1995 r., odmawiającej przyznania mu kombatanckiego ryczałtu energetycznego za sporny okres od 1 stycznia 1991 r. do 31 maja 1995 r. Wyrokowi temu zarzucił rażące naruszenie prawa materialnego - art. 20 ust. 2 pkt 3, art. 23 ust. 3 pkt 2 i art. 24 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (jednolity tekst: Dz.U. z

1997 r., Nr 142, poz. 950 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa z 24 stycznia 1991 r. lub ustawa), rażąco naruszenie art. 3 § 2 i art. 233 § 1 KPC (w brzmieniu obowiązującym w dacie wyrokowania), które miało istotny wpływ na wynik sprawy oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej.

Skarżący domagał się orzeczenia kasatoryjnego. W uzasadnieniu skargi kasacyjnej wskazał, że ubezpieczony, pobierający od dnia 7 lutego 1986 r. emeryturę pracowniczą wraz z dodatkiem kombatanckim, w złożonym w dniu 17 listopada 1994 r. wniosku do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Biura Rent Zagranicznych w W. domagał się na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. przyznania mu ryczałtu energetycznego za okres zamieszkiwania za granicą. Ubezpieczony legitymuje się uprawnieniami kombatanckimi. Adresat wniosku pozostawił żądanie bez rozpoznania.

W dacie złożenia wniosku ubezpieczony mieszkał od 1983 r. na terytorium byłego ZSRR, dokąd organ rentowy transferował najpierw rentę inwalidzką, a następnie emeryturę, obydwie świadczenia wraz z dodatkiem kombatanckim. W maju 1995 r. ubezpieczony przesiedlił się do Polski, wskutek czego właściwy miejscowo Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. przejął dalszą płatność jego emerytury wraz z dodatkiem kombatanckim oraz przyznał mu kombatancki ryczałt energetyczny od dnia 1 czerwca 1995 r.

W odpowiedzi na odwołanie od decyzji odmawiającej wypłaty ryczałtu energetycznego za okres zamieszkiwania ubezpieczonego za granicą Biuro Rent Zagranicznych w W. wskazywało na brak podstaw prawnych żądania ubezpieczonego, argumentując, że art. 2 ust.1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatanatów uzależniał korzystanie ze świadczeń w niej określonych od zamieszkiwania w Polsce. Odstąpienie od tego warunku przez ustawę z dnia 24 stycznia 1991 r. nie zmieniło charakteru prawnego dochodzonego ryczałtu energetycznego, który w ocenie organu rentowego nie jest świadczeniem finansowym, ale rekompensatą kosztów ogrzania i oświetlenia mieszkań ponoszonych przez kombatanatów w Polsce. Odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 6 marca 1995 r. oddalił Sąd Wojewódzki zaskarżonym wyrokiem, do którego nie było sporządzone uzasadnienie.

Zdaniem skarżącego, wyrok ten jest nieprawidłowy, ponieważ ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. nie uzależnia nabycia uprawnień kombatanckich od zamieszkiwania kombatanata w Polsce. Dlatego pod rządem przepisów tej ustawy ubezpieczo-

nemu, który przejściowo zamieszkiwał za granicą, bezpodstawnie odmówiono przyznania ryczałtu energetycznego za sporny okres od 1 stycznia 1991 r. do 31 maja 1995 r. Z finansowej natury tego świadczenia wynikał brak przeszkód do jego wykorzystywania również poza terytorium Polski. Stanowisko organu rentowego, że ryczałt ten nie ma charakteru świadczenia finansowego i z tego powodu nie może być wypłacany uprawnionym mieszkającym za granicą, jest niezgodne z treścią art. 20 ust. 1 ustawy, skoro świadczenie to jest wyliczane kwotowo na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych i przysługuje w jednakowej wysokości uprawnionym kombatantom.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje

Wstępnie i dla porządku należało rozważyć dopuszczalność cywilnej drogi sądowej w sprawach o przyznanie kombatanckiego ryczałtu energetycznego, a także jego charakter prawny. Ryczałt ten przysługuje na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. - w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, i jest obliczany na podstawie norm ilościowych ustalanych przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, jakie zostały określone w zarządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 marca 1991 r. (M.P. Nr 16, poz. 76), który wykonał kompetencje Kierownika Urzędu przed zorganizowaniem tego Urzędu (art. 32 ustawy). Zgodnie z art. 24 ustawy z 24 stycznia 1991 r. świadczenia pieniężne przewidziane dla kombatantów i innych osób uprawnionych oraz pozostałych po nich członków rodzin, a także ryczałt energetyczny określony w art. 20 ust. 2 pkt 3 i ust. 3, są wypłacane przez właściwe organy rentowe ze środków będących w dyspozycji tych organów i finansowane z budżetu państwa. Świadczenia te oraz ryczałt wraz z odsetkami za opóźnienie w ustalaniu do nich prawa lub ich wypłaty razem z kosztami obsługi podlegają refundacji na rzecz Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz Funduszu Emerytalno-Rentowego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dotacji państwa.

Zobowiązanie właściwych organów rentowych do wypłacania świadczeń pieniężnych przewidzianych dla kombatantów i innych osób uprawnionych, a także ryczałtu energetycznego należy do zadań ustawowo powierzonych tym organom. Zadanie te są objęte zakresem działań organów rentowych, które są zobowiązane do

ustalania i wypłacania tych świadczeń wraz z odsetkami za opóźnienie w ustaleniu do nich prawa lub ich wypłaty (art. 11 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 25, poz. 137 ze zm.). W konsekwencji należało potwierdzić dopuszczalność cywilnej drogi sądowej w sprawie, w której ubezpieczony wniósł odwołanie od nie wydanej w terminie decyzji organu rentowego (art. 477⁹ § 4 KPC), w kwestii kombatanckiego dodatku energetycznego będącego świadczeniem należnym od organu rentowego (art. 476 § 2 pkt 4 KPC).

Kombatancki ryczałt energetyczny jako świadczenie ryczałtowe ma formę świadczenia pieniężnego, którego wysokość jest określona kwotowo w wysokości norm ilościowych i obowiązujących cen energii elektrycznej, gazu, centralnego ogrzewania i 50 % normy opłat za ciepłą wodę na jednego lokatora. Powoduje to, że ryczałt energetyczny przysługuje w jednakowej wysokości pieniężnej wszystkim kombatanantom lub innym osobom uprawnionym z ustawy, bez względu na to, czy uprawniony korzysta z tych źródeł energii i jakie ponosi z tego tytułu obciążenia finansowe. Trafnie zatem argumentował skarżący, że finansowa natura ryczałtu energetycznego nie stwarza przeszkód w transferowaniu tego świadczenia do uprawnionych kombatanatów zamieszkałych poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, skoro z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. utracił moc obowiązującą art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o szczególnych uprawnieniach kombatanatów (Dz.U. Nr 16, poz. 122 ze zm.), warunkujący prawo do korzystania ze świadczeń kombatanckich od zamieszkania kombatananta (osoby uprawnionej) w kraju. Z tego powodu kasacja jest uzasadniona w całości co do zasady.

Natomiast co do okresu spornego od 1 stycznia 1991 r. do 31 maja 1995 r., za który ubezpieczony dochodził przyznania mu ryczałtu energetycznego, kasacja jest uzasadniona tylko częściowo. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy w związku z art. 89 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) postępowanie w sprawach świadczeń kombatanckich wszczyna się na podstawie wniosku, chyba że ustawa lub przepis szczególny stanowi inaczej. Skoro przepisy ustawy z 24 stycznia 1991 r. nie przewidują przyznawania świadczeń kombatanckich przez organy rentowe z urzędu, to przyznanie prawa do ryczałtu energetycznego, który przed dniem wejścia w życie ustawy z 24 stycznia 1991 r. nie przysługiwał kombatanantom zamieszkującym za granicą, wymagało złożenia stosownego wniosku przez zainteresowanego. W konsekwencji

ubezpieczony, który złożył wniosek o przyznanie mu ryczałtu energetycznego w listopadzie 1994 r., nabył sporne uprawnienie jedynie za okres 3 miesięcy kalendarzowych poprzedzających jego wniosek o przyznanie mu spornego świadczenia (art. 17 ust. 1 ustawy z 24 stycznia 1991 r. w związku z art. 99 ustawy o z.e.p., w brzmieniu tego ostatniego przepisu z daty złożenia wniosku), tj. łącznie za okres od dnia 1 sierpnia 1994 r. do dnia 31 maja 1995 r. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Wojewódzki ustali obowiązujące w tym okresie wysokości ryczałtu energetycznego. Wobec niewydania w terminie decyzji przez organ rentowy przysługujące ubezpieczonemu należności należy zasądzić wraz z należnymi odsetkami za opóźnienie w ustaleniu do nich prawa i ich wypłaty.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował na podstawie art. 393¹³ KPC.

=====